משנה · אחרונים · מלאכת שלמה · סדר טהרות

מלאכת שלמה על משנה עוקצים

רבי שלמה עדני

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה עוקצים

רבי שלמה עדני

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-עוקצים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 8
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ח 11
משנה ט 12
משנה י 12
פרק ג 12
משנה ב 12
משנה ג 13
משנה ד 15
משנה ה 16
משנה ו 16
משנה ז 16
משנה ח 17
משנה ט 17
משנה י 18
משנה יא 18
משנה יב 18

פרק א

משנה א

ובעה"י אשר אין לו סוף וקצין נתחיל מסכת עוקצין

מיטמא ומטמא כך צ"ל. ופי' הר"ש ז"ל מיטמא מכניס טומאה כנוגע באוכל עצמו מטמא מוציא טומאה וכן הוא בפי' רש"י ז"ל שם פ' העור והרוטב אבל רעז"ל תפס כפי' הרמב"ם ז"ל:

שומר. הרמב"ם ז"ל פי' מה שבתוך הפרי. כגון גרעיני תמרים נקראים ג"כ שומר וכמו שכתב רעז"ל בשמו בפירקי' דלקמן סי' ב':

מיטמא ומטמא ומצטרף אע"ג דכי שקיל לי' טהור השתא מיהא מצטרף נמי אי שומר או מיטמא ומטמא מיהא אי יד הוא כל עוד דלא שקיל ליה:

משנה ב

בפי' רעז"ל צריך לכתוב סימן הבית קודם הדבור המתחיל והקפלוטות ופי' בערוך קפלוטות פי' כרישין שיש להם ראש שמן קפלוטות בלשון יון קורין לראש קיפאלי:

שרשי השום וכו' שרשי החזרין והצנון והנפוס דברי ר"מ אלה כולם סבר ר' מאיר שהן מצטרפים לאוכל הרמב"ם ז"ל: ופי' הרא"ש ז"ל ושרשי אלו המינים משמרין את האוכל כל זמן שהם לחים כי ע"י השרשים נשארין בלחותם:

שרשי השום וכו' (א) השתא מפ' מאי ניהו שומר ואדסליק מיני' מפרש ובאידך בבא מפ' מאי ניהו ידות והדר מפ' הנהו דגריעי טפי דלא מיטמאו כלל דאפי' תורת ידות לית להו:

שעקרן לשותלן כך צ"ל. ויש להסתפק אם שם ביד בפ"ה גריס לשתלים ביוד:

והשדרה של שבלת בערוך גריס והשזרה בזין והיא היא:

הסיג של רצפות אית דגרסי הסג בלי יוד. ובהרבה ספרים כתוב רצפית וכן הביאו בערוך בערך סג ופירש שהוא העפר שעל שרשי הירק ומצטרף שהוא שומר כדתני עלה בתוספתא ר' אלעזר אומר הסיג של אשכול ושל רצפית מצטרפין מפני שמשמר את האוכל ע"כ ומצאתי מוגה והסג בלי יוד. וכתב הר"ש ז"ל וי"מ שהוא עלה כרוך על הרצפות:

בפי' רעז"ל והציף בהן כקורא עכביש נראה שצריך להיות ורצוף בהן וכו':

משנה ג

יד האשכול כל שהוא אפי' ארוך והרא"ש ז"ל פי' אפי' קטן:

בפי' רעז"ל שהוסרו ממנו גרעיני הענבים אמר המלקט פי' גרגירי הענבים או שמא צריך להגי' גרגרי במקום גרעיני:

עוד בפי' ז"ל ואף הוא שיעורו בכל שהוא אפי' ארוך הרבה אמר המלקט כן פי' הר"ש ז"ל וז"ל וזנב האשכול הוא סוף שדרה של אשכול שבו גרגירין ותרויהו חשובין יד לענין טומאה לאשכול בכל שהוא דאכל שהוא קאי ואע"פ שריקן אותו זנב מן הגרגירין ע"כ אבל הרא"ש ז"ל סי' וז"ל ולפי שהזנב הוא דק צריך שיהא בו ד' טפחים בפחות מכאן לא יהא האשכול עולה עמו ואשכולות שלהן היו גדולים והוא מה שפי' ג"כ הרמב"ם ז"ל ולפי זה זנב של אשכול גזרתו שנוי' לאחריו עם גזירת יד המכבד של תמרה:

ומלעין של שבלים (ב) התם בפ' העור והרוטב (חולין דף קי"ח) הלשון מלאין באלף והתם מפ' רש"י ז"ל טעמם דאין מצטרפין דאין המלאי שומר אלא יד ובעי התם מלאי למאי חזי דהא נפסק מיד מאליו כשאוחזין בו ומשני במלאי שבין המלאים פי' רש"י ז"ל שאוחז בכל המלאים של שבלת יחד ולא באחד מהם שאינם נפסקים מהר הלכך מיטמאין ומטמאין דיד הוא ואין מצטרפים דלא הוי שומר ע"כ. אח"כ מצאתי בערוך בערך מלען שהביא שתי הנוסחאות ופי' שהוא זקן השבלת כמה דמתרגמינן לחיים לועא ולפיכך יש ששונים מלעין והם כמו שער עבה ע"כ:

משנה ד

קולסי כרוב פי' בערוך בדי כרוב קטן שיצא מן הגדול שמהם עלין יוצאין וכן חלפות תרדים. ומ"מ אכרוב באלף בין במילתי' דת"ק בין במילתי' דר' יוסי. וכתב הרי"א ז"ל שכן מצא בכל הספרי' ע"כ:

וחלפות תרדים והלפות חלפות קאי אתרדים ואלפת:

את שדרכן ליגזז ונעקרו כלומר וכן כל השרשים שדרכז להגזז אם נעקרו עם האוכל וכן הוא לשון הרמב"ם ז"ל שם ביד:

משנה ה

ובערוך שבססן אית דאמרי שפססן ובסיסא ופסיסא אחד הוא ובשאלו' ראשונות הביאו ראי' מאותה דע"ז קטע ראשה ואזנה פסה והיא פסיסה ע"כ. ר' יוסי מטמא לשון התוספתא ר' יוסי אומר מצטרפת מפני שהופכה בעתר ולשון מצטרפת קשה הוא דהא אין ידו מצטרפת הר"ש ז"ל:

שרקני כצ"ל.

ר' אלעזר בן עזיריה מטהר וכו' חולין פ' העור והרוטב (חולין דף קי"ט ע"א) ע"כ: ורש"י גריס כגרסתנו שרבינו שרקנו טהור שייר בו גרגיר אחד טמא אבל תוס' ז"ל נראה שהיו גורסין שרביט שרקנו טהור שייר גרגיר אחד לכל שומר ושומר טמא ונראה שאותה ברייתא היא ע"ש: [הגה"ה וגם ה"ר יהוסף ז"ל כתב שמצא ספר שהגיהו בו בכל שומר

וכתב שנראה לו שהוא טעות ע"כ.] וכתב פי' זה שפי' רעז"ל שנעשית כולה יד לאותו גרגיר פי' זה קשה דהא תנן שהיד אינה מצטרפת וא"כ למה היא טמאה כשיש שם גרגיר אחד הרי אינו כביצה ותו קשה מה בא להשמיענו שפסיגה שרקנה טהורה פשיטא ותו דמהו זה דתנן פסיגה הל"ל אשכול ונ"ל דה"פ שיש אשכול שיש בו פסיגין הרבה מלאים ענבים ויש בו פסיגה א' שרקנה הנה אותה הפסיגה היא טהורה שהרי אין לה שייכות עם הענבים שבאשכול כי אינה להם לא יד ולא שומר אבל אם שייר בה גרגיר אחד אז מצטרף אותו הגרגיר עם שאר ענבים שבאשכול וכל הפסיגה היא להם ליד ועל כן היא טמאה וכן הענין גבי תמרים שיש כאן אשכול של תמרים שיש בו שרביטין הרבה אותו השרביט של תמרה שנתרוקן הוא טהור אם שייר בו תמרה אחת טמא וכן הענין בקטניות אלא שבקטניות יש שני מיני שרביטין האחד שהוא כמו שרביטי התמרים והשני הוא הבית של הקטניות שהקטניות הן בתוכו והוא נקרא במסכת שבת שער דתנן שער של אפונים ושל עדשים שהוא מטמא מטעם שומר:

ר' אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול ומטמא בשל קטנית בפ' העור והרוטב קכ"ד דמיירי בשומר וה"ק ראב"ע מטהר בשומר של פול שרקנו ולא שייר בו אלא גרגיר אחד שזה השומר אינו מצטרף לשיעור הטומאה ומטמא בשל קטנית כלומר שהוא מצטרף אע"פ שרקנו ולא שייר בו אלא גרגיר א' כי הוא רוצה במשמושן של השומרים לאכול את הקטניות ע"י השומר ומשני דלא מיירי אלא בקלח ומשום יד ולא מיירי לענין צרוף ומאי במשמושן בתשמישן כן נראה לפרש הלשון אך יש בו קצת גמגום מכמה טעמים חדא דמה שהוא רוצה טעם לצרוף אלא לענין יד ותו דמה לי משמושן או תשמישן ואי לא מסתפינא הוה אמינא דהכי ס"ד דהאי מפני שהוא רוצה במשמושן לא קאי אלא אארישא וה"ק ראב"ע מטהר בשל פול מפני שהוא רוצה במשמושן של פולים עצמן והרי שומר זה אינו מצטרף ומטמא בשל קטניות מפני שהם צריכין לשומר שלהם ומשני לי' בקלח ומשום יד והשתא אין במשמושן מיושב כלל ועל כן (נקרעה שורה א' וק"ל למעיין לת"ג):

עוד כתב על מה שפי' רעז"ל ומטמא בשל קטנית דשומר הוא וכו' כתב כמה דבריו מגומגמין דבתחלה קאמר דשומר הוא ואח"כ קאמר וניחא לי' וכו' לטלטלן באותו שרביט וא"כ הוי יד ע"כ. אמנם הר"ש ז"ל כתב וז"ל שרביט שרקנו בפ' העור והרוטב מייתי לה ופריך מינה למ"ד אין שומר לפחות מכפול דס"ד דהאי שרביט היינו כגון אותן שהפולין גדלין בהן ור' אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול מפני שהפולים גסין ואין צריכין שומר דנוח למשמשן ולוקחן:

ומטמא בשל קטנית דשומר הוא דדקים הן ואין יכול לנקרן וניחא ליה שיהיו באותן שרביטים שלא יתערב בהן פסולת ומשמושן שמשתמש בהן על ידי השרביטין ומדמטמא בשל קטנית ש"מ יש שומר לפחות מכפול ומסיק בקולחא ומשום יד פי' שהטומאה נגעה בקלח ולא בשרביט ומשום שומר והאי יד הוי לדבר חשוב שהוא יותר מכזית שהשרביט מחובר בו ובפולין שהן גסין לא אכפת לי' בהאי יד ומשמושן לשון תשמיש שהקלח תשמיש לאוכל דמטלטלה באותו קלח עכ"ל ז"ל. וי"ס דגרסי בשמושן:

משנה ו

והכליסים מין קטנית והרמב"ם והרא"ש ז"ל פירשו מין ממיני תאנים קטנים. ועיין במה שכתבתי ס"פ בתרא דתרומות סי' ד': וכתב עוד הרא"ש ז"ל והא דמצטרפים משום דהוו שומר וכשניטל העוקץ הפרי ממהר להתייבש אז יטמא משום שנאכל אגב הפרי כמו עוקצי דלעת לר' יוסי דקתני בתוספתא וכן הי' ר' יוסי אומר עוקץ דלעת טמא מפני שנשלק עמה עכ"ל ז"ל:

עוקצי האגסים וכו' אסיפא קאי דלא מצטרפין ושלש חלוקות איכא במתני'. ופי' הר"ש ז"ל דכל הני עוקצין טפח דטפח דקתני בסיפא קאי אכולהו:

פרק ב

משנה א

זתים שכבשן בטרפיהן וכו' ופי' בערוך זתים שכבשן בטרפיהן ונגע שרץ לטרפא שהן חוץ לקדרה לא טימא למה שבקדרה:

האשה שכובשת ירק בקדרה ותולה ממנה ירק חוץ לקדרה ונגע בשרץ אין מטמא למה שבקדרה ע"כ:

כשות של קשות והנץ שלה טהורים גרסי' ואית דגרסי טהורה והכי מסתברא משום סיפא דר' יהודה אלא שלשם אית דגרסי טמא בלא הא:

ר"י אומר כל זמן שהן לפני התגר טמא דניחא ליה לתגר וכתב כדפי' רעז"ל ותימא לטעם זה וכי אין זה למראה וברישא לא פליג ר' יהודה ושמא היינו טעמא דר"י לפי שהקשואים רכים וכו' כדפי' רעז"ל בטעם שני:

משנה ב

כל הגלעינין מיטמאות (א) ומטמאות ולא מצטרפות הרא"ש ז"ל היה גורס על פי פי' הרמב"ם ומצטרפין אבל ביד פ"ה כתוב ולא מצטרפות וכתב שם מהרי"ק ז"ל כל הגלעינין של פירות היבשין הן יד ולא שומר ולכך אין מצטרפין אמנם של רוטב הוא שומר כי

אם תוסר הגרעין תתחלחל התמרה הלחה ותפסד ולכך מצטרפות ע"כ. ומ"מ בכולה מתני' גלענין גלענה בלא יו"ד. גם מצאתי מוגה בכולה מתני' כנגד האוכל בלא שין. וכתב החכם הר"ס ז"ל לפיכך חותם של יבשה מצטרף וכו' כתב הרב רבינו שמשון ז"ל צריך ליישב מאי לפיכך ונראה לפרש כדי ליישב לפיכך גרעינה של רוטב אע"פ שיוצאה מצטרפת לפי שהתמרים הטובות אם תוסר מהם הגרעינה יתקלקלו שישובו כמו עיסה לפי שמתמעכין ואינו מעמיד אותם אלא הגרעינה ולפיכך תקרא שומר אבל של יבשה אע"פ שתוסר היא עומדת ואינה מתמעכת ולפיכך אינה שומר ואינה מצטרפת לפיכך לפי זה הטעם החותם הוא הפך מהגרעינה לפי שהחותם של תמרה שסותם הנקב של תמרה אם היא רטובה אינה מעלה ואינה מורד לפי שאינם רוצים לקיים התמרים הרטובות אלא לפי שעה קונים אותם ומיד אוכלין אותם ולכן אותו החותם אינו נקרא שומר שאין הקפדה בין אם יהיה להם חותם בין לא יהיה להם אמנם של יבשה הוא שומר לפי שרוצים לקיימן זמן רב ולכן החותם הוא מועיל להם לקיומן והוא שומר ולכן מצטרף עכ"ל ז"ל:

בפי' רעז"ל מפני שהקרים הוא שומר אמר המלקט מפני שמדובק בגוף הפרי. גלעינה שמקצתה יוצאה לפי שאמר כי אלו יצא קצת הגרעין מן הליחה שהוא מצטרף ביאר כי תכלית מה שיצערף ממנו הוא מה שכנגד האוכלין הרמב"ם ז"ל:

בפי' רעז"ל גלעינה שמקצתה יוצאה כגון גרעינה של תמרה לחה אמר המלקט דאי ביבשה פלוגתא היא בתוספתא דר"מ ס"ל דמה שכנגד האוכל טמא ומה שלא כנגד האוכל טהור וחכמים אומרים ביבשה הכל טהור:

שכנגד האוכל מצטרף תניא בתוספתא איזהו כנגד האוכל רבי אומר עד חלל חבילי אזוב והסיאה והקורנית כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף איזהו כנגד האוכל רבי אומר עד חלל עצם שיש עליו בשר וכן מוח שבראש ושבקולית כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף איזהו כנגד האוכל אם יש שם חלל עד חלל ואם אין שם חלל אין טמא אלא חסום העליון בלבד:

בפי' רעז"ל א"ר שמעון נראה שצריך להגיה רבי ישמעאל אומר וכו' ובסוף אותו דבור ג"כ צריך להיות ואין הלכה כר' ישמעאל:

משנה ג

שלם מכאן ומכאן ונימוק מן האמצע כלומר לא מיבעיא מצד אחד אלא אפילו נשאר שלם מכל צד ונימוק מן האמצע אינו מצטרף:

הפיטמא של רמון וכו' ברכות פ' ששי דף ל"ח וחולין ר"פ העור והרוטב (חולין בדף קי"ח.) ובתוספתא קרי לפטמא עמוד ולנץ שלו קרי שיער:
והנץ שלו אינו מצטרף פירש"י ז"ל שם בחולין משום דהוי שומר ע"ג שומר:
ר' אלעזר בלי יו"ד צ"ל:
אף המסרק מצאתי מלת אף מחוקה כתב החכם הר"ס ז"ל [כאן נמחק שורה א'. וע' בר"ש שהביא מתוספתא רא"א הנוגע בעמוד טמא בשער ובמסרק טהור ע"כ. ועפ"ז יובנו דברי החכם הר"ס ז"ל אלו] היינו עמוד היינו הפטמא דמתני' ושער היינו הנץ דמתני' ושפיר גרס אף המסרק טהור וה"פ לת"ק הנץ שלו והיינו השער אינו מצטרף אצטרופי הוא דלא מצטרף משום דלא חשיב שומר אבל יד מיהא הוי ומיטמא ומטמא ור' אלעזר אומר אף המסרק טהור ל"מ הנץ דהיינו השער שהוא טהור לגמרי משום דלא חשיב יד אלא אפילו המסרק טהור משום דלא חשיב יד אבל לת"ק המסרק הוי יד דלא גרע מהנץ דהוי יד לת"ק עכ"ל ז"ל:

משנה ד

שלש קליפין מצאתי מוגה. וכן מ"מ בכולה מתני':
וקדודה בשני דלתין ולא נהירא בשני דלתין. ונראה דגירסא זו דומה למקדרין בהרים דבפ' כיצד מעברין דאיכא מאן דגריס התם מקדדין בשני דלתין כדכתבינן התם סי' ד':
הפנימית בין שלימה בין קדורה מצטרפת משום דחשיבא אוכל ואמצעית חשיבא שומר כשהיא שלמה וחיצונה חשיבא שומר ע"ג שומר:

משנה ה

ולשלוק בשול מרובה אבל בפי' רעז"ל נראה שצ"ל ולשלוק שליקה גרעה טפי מבשול ובהכי וכו' גם בפי' הר"ש ז"ל שממנו העתיק רעז"ל. ועיין במה שכתבתי בפ' שני דפסחים סימן ו'. עוד בפי' רעז"ל דידוע הוא שהבישול יפרידם ויחלקם זו מזו. אמר המלקט כלומר ומעיקרא אינו מכוון שישאר אותו דבר מחובר ולהניח על השלחן בכל אלו ניחא ליה בחבורן והויא כל אחת יד לחברתה אי נמי חשיבי כולהו כחתיכה אחת:
התחיל לפרק (הגה"ה ה"ר יהוסף ז"ל הגי' התחיל למרק במם וכתוב כן מצאתי ע"כ). שהיו שלשה או ד' חתיכות מעורות והתחיל להפריד לגמרי אחת מהן גלי אדעתי' בהני דתו לא ניחא ליה בחבורן ואפילו המעורות שבהן אינם חבור א"נ אותה חתיכה שהתחיל לפרק אינה חבור דסופו למרקה לגמרי אבל השאר חבור. תניא בתוספתא המחתך לבשל כיון שקרצו אינו חבור לכבוש ולשלוק ולהניח על השלחן חבור עד שיתחיל לפרק. התחיל לפרק זה שהתחיל בו אינו חבור והשאר חבור. עוד תניא בתוספתא מלפפין

שחתכו ונתנו על השלחן חבור עד שיתחיל לפרק התחיל לפרק חתיכה וכל העולה עמה חבור והשאר אינו חבור פוקה התחתונה חבור היא לעצמה ואינה חיבור לחתיכות היו שנים או שלשה מלפפונות והתחיל באחת מהן זה שהתחיל בו אינו חבור והשאר חבור בן עזאי אומר טהרו שלשתן וחכמים אומרים אפילו אמר חציו אני אוכל שחרית וחציו אני אוכל ערבית זה שהתחיל בו אינו חבור והשאר חבור הר"ש ז"ל. ועיין על גירסת תוספתא זו בר"פ ששי דהלכות טומאת אוכלין:

האגוזים שאמנם בערוך פי' יש ששונים האגוזים שחמרן והבצלים שעמרן מלשון כי קבצם כעמיר גרנה ע"כ:

לפרק באגוזים פי' בערוך לפרק כמו לפרש האגוזים יש להם שתי קליפות זו ע"ג זו וכשעושין אותם חמרים חמרים מפרקין מהם קליפה החיצונה ע"כ ושם בהשגת פירש הראב"ד ז"ל כי נראה לוי חמרן ע"י האור כמו נחמרו בני מעי פי' שחררן מעט באור כדי לייבש קליפתם ואעפ"כ חבור היא עד שיתחיל לפרק ואמנם שבקש להשיר האומן שלהם מוהיו מלכים אומניך והוא הקליפה ע"כ וכפי' הראשון פירש שאמנן ושחמרן שדבקן במחובר כדי שיתאימו ונדבקו זו לזו הרי הן חבור עד שיתחיל לפרק ע"כ:

אוכל שהתחיל בו אינו חבור כתוב שם בכסף משנה דדעת הרמב"ם ז"ל דלדוקא איצטריך הא אוכל שלא התחיל חבור:

ולפקל פי' בערוך בלשון שני פי' מפקל מפקיע עלין שלהן כיחד מאה או מאתים והראשים תלויין למטה ותולין אותן לייבש ע"כ.

ולפקל בבצלים אינו חבור יש גורסין חבור אבל שם ביד אין הלשון כך וז"ל האגוזים שקצצן בעוקציהן כשהן רכים ואמנם כולן כמו חבל וכן הבצלים שחברן בדרך הזאת הרי אלו חבור התחיל לפרק באגוזים ולפקל אין השאר חבור ע"כ וכתב שם מהרי"ק ז"ל דהה"נ דבצלים שחמרן שאם נפל משקה על אחד מהן חברו טהור כלומר שלא הוכשר חברו דלא הוי חבור לגמרי כההיא דקליעה של שום דבתוספתא ע"כ בקיצור:

עד שירסס תוספתא פליגא דקתני האגוזים והשקדים אע"פ שריסס חבור עד שיתחיל לפרח הר"ש ז"ל. בסוף פי' רעז"ל רצוצה וכתותה לחלקים דקים אמר המלקט אבל אם הסיר הקליפה של אגוזים ואע"פ שהשיבו למקומו תו לא מצטרף הרמב"ם ז"ל. והגי' ה"ר יהוסף ז"ל האגוזים והשקדים חבור משירס גם במתני' דבסמוך הגי' ביצה מגולגלת משיגוס ושלוקה משירסס וכתב כן מצאתי ברוב הספרים אמנם בבא דעצם שיש בו מוח והרמון שפרד בכל הספרים גרסינן עד ע"כ. וכתב עוד נ"ל לפ' הגירסא דגרסה האגוזים והשקדים משירסס כי האגוזים והשקדים אינן מצטרפין לטומאה כשהם אינם

מחוברות יחד כדתנן לעיל במסכת טבול יום פ"ג מעשה קדרה וקטניות בזמן שהם פרודים אינם חבור בזמן שהן גוש בקערה חבור ועל זה תנן הכא האגוזים והשקדים הם חבור משירסס פי' שיתחיל לכותשם וכן החלמון והחלבון של הביצה המגולגלת הן חבור משיגוס בם כלומר משיערבם וכן פי' ר"ש ז"ל לשון מגיסה בקדרה ושלוקה שאי אפשר לגוס בה מפני שהיא קשה הויא חבור משירסס כמו שפירשתי גבי אגוזים ואפילו נאמר שריסוס לא שייך אלא על הקליפה אפ"ה פירושו של חבור הוא חוזר על האוכלים ולא על הקליפה פי' כי שני פירות שהם בקליפתם אינם מצטרפים כי הקליפה מפסקת אך כשהם מרוססים אינה מפסקת וצ"ע ע"כ:

ועל מה שפי' רעז"ל האגוזים והשקדים השתא מיירי במפצע באגוזים וכו' כתב פי' זה קשה הרבה שלא דבר כאן אלא בפרי עצמו ובכאן ידבר בקליפה עם הפרי ולא יפרש שום דבר במשנה ועוד כי מה צרוף שייך בקליפה ועוד האריך בקושיות אלא שנגרע ובסוף דבריו כתב על כן נראה שאינו חוזר אלא על האוכל שהוא חבור אע"פ שהוא מופרד זה מזה דכן המות של עצם לפעמים הוא מתפרד עכ"ל ז"ל:

משנה ו

ביצה מגולגלת צלוי' קצת עד שראוי' להתגלגל:

עד שיגוז בזין היא גירסת הרמב"ם ז"ל אבל הר"ש והרא"ש ז"ל גרסי עד שיגוס בסמך מלשון מגיסה בקדרה דבפ"ה דמכשירין כלומר שמפריד בקיסם האוכל מן הקליפה ומערב המלח והאוכל יחד תו לא הוי חבור אע"פ שהאוכל עדיין בתוך הקליפה הוי כאוכל הנתון תוך כלי שאין לכלי לא תורת יד ולא תורת שומר עכ"ל ז"ל:

שלל הכובסים ועיין במ"ש במתני' דלעיל בשם ה"ר יהוסף ז"ל. ואפילו שלא בשעת מלאכה הוי שלל של כובסין חבור כדאמרי' התם דניחא ליה דאי מיטנפי הדר מחוור להו. והילך פי' תוספות יום טוב שיגוס וריר"ב ז"ל העתיק שיגוז כו' ולי היה נראה לגרוס שיגום במם כו': [הגה"ה גם אני תמה למה לא נזכרה גירסא זו בשום מפרש במשנה זו]:

משנה ז

ופשוט וידוע הוא דר' אלעזר ב"ר צדוק לעולם בכל מקום שהוא מוזכר צ"ל בלתי יוד. מצטרפים באכרוב מ"מ באלף. וכן הגי' הרי"א ז"ל:

משנה ח

ובשר זקנה שנתמעך כך מ"מ בכף. בסוף פי' רעז"ל אין אומרים הואיל וכשהיה חי לא היה בו כדי לטמא אף עכשיו לא יטמא ע"כ. אמר המלקט כרב ור' חייא ור' יוחנן דאמרי

כמות שהן שנינו פי' כמו שהן עכשיו ודלא כשמואל ור"ש בן רבי וריש לקיש דאמרי לכמות שהן שנינו פי' כמות שהיו מתחלה:

משנה ט

בפי' רעז"ל קשות שנטעה בעציץ שאינו נקוב אמר המלקט מצאתי כתוב ולדעת הרמב"ם ז"ל בעציץ נקוב ע"כ וז"ל כשזרע קשות בכלי אינה מטמאה בה צמחתה כי האוכלין אינם מטמאין קודם תלישתן מן הקרקע כמו שבארנו בראשון של מכשירין ואר"ש כי כאשר יצא מן הקשואים חוץ לכלי הרי הוא כתלוש ויטמא והוא אמרו הטמא בטומאתו והטהור יאכל עכ"ל ז"ל וכן הוא ג"כ שם ביד וז"ל שם קשות שנטעה בעציץ והגדילה אע"פ שיצאת חוץ לעציץ אינה מקבלת טומאה וכתב שם מהרי"ק ז"ל דרבינו ז"ל מפ' לה בקשות טהורה שנטעה בעציץ נקוב שכיון שהיא נטועה אינה מקבלת טומאה ואם הגדילה ויצאת חוץ לעציץ סד"א שאותו שיצא חוץ הוי כתלוש ומקבל טומאה קמ"ל דאף עפ"כ טהורה כלומר אינו מקבל טומאה ולאפוקי מר"ש דפליג התם ואמר מה טיבה ליטהר אלא הטמא בטומאתו והטהור יאכל כלומר מה שיצא לחוץ מקבל טומאה ומה שבתוך העציץ יאכל דאינו מקבל טומאה ע"כ. והראב"ד ז"ל השיג שם:

משנה י

שהשרשים יכולין לצאת בהן אינם מכשירין מה שפי' רעז"ל הוא פי' הר"ש והרא"ש ז"ל ועוד פי' הר"ש ז"ל וז"ל מכאן משמע דכלי גללים היינו צפיעי בקר ולא כדברי האומר של אבן גלל דאותן אין השרש יכול לנקבן דמטעם זה לא נקט כלי אבנים וכ"ש אבן גלל שקשין ביותר ע"כ אבל הרמב"ם ז"ל מפ' דכלי גללים וכלי אדמה מיירי בנקובין נקב שיצא ממנו שרש הצמחים ע"כ אלא ששם ביד בפ' שני דהלכות טומאת אוכלין חזר בו ופירש ואע"פ שאינם נקובין הרי הן כנקובין ע"כ:

עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעים וכו' אפילו ר"ש דמשוי נקוב לשאינו נקוב בשלהי פ' המצניע לענין הכשר זרעים מודה כדאיתא התם וכתבתיו בס"ד שם בשבת ס"פ המצניע:

כדי שיצא בו שרש קטן הוא פחות מכזית כדאיתא התם פ' המצניע:

פרק ג

משנה ב

החותך מן האדם וכו' כריתות פ' דם שחיטה (כריתות דף כ"א) וקשיא לן התם החותך מן האדם החי אמאי צריך מחשבה תיעשה חתיכה שלו מחשבה דכיון דחתכיה אחשבי' דאי נגעה ביה טומאה מקבל טומאה ומשני אמר ריש לקיש בחותכו לכלב דמחשבה

לכלב לאו מחשבה היא דאע"ג דתנן בפ"ח דטהרות כל המיוחד למאכל אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם לאסוקי טומאה בעינן עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי ליה אין אי לא חזי לא. ועיין ביד שם פ"ג סי' ט' בפי' מהרי"ק ז"ל:

מנבלת העוף הטמא. הואיל ואינו מטמא טומאה חמורה צריך מחשבה. ופי' ה"ר יהוסף ז"ל מנבלת העוף הטמא פי' בכל מקום:

והחלב בכפרים פ' העור והרוטב ברייתא (חולין דף קכ"ד.) ואפשר שהיא משנתנו אלא דמייתי לה בקוצר חלב נבלה בכפרים צריך מחשבה והכשר וכן דרך התלמוד בכמה דוכתי ופי' חלב דהכא ברישא חלב בהמה טהורה שחוטה שאע"פ שהוכשר בשחיטה צריך הכשר שני אחר המחשבה בכפרים כמו שיתבאר עוד בסמוך ופירשו הר"ש והרא"ש ז"ל בכפרים קאי אנבלת עוף טמא ואחלב שאין מצוי להם קונים ע"כ. וק"ק דא"כ לענין מחשבה שוין נבלת עוף טמא ונבלת עוף טהור:

הבלוסין עיין בפ"ק דכלאים במ"ש שם סי' ה':

משנה ג

נבלת בהמה טמאה וכו' וכתב ה"ר יהוסף ז"ל צריכין מחשבה פי' כי אין רגילים לאכול נבלת בהמה טמאה כגון חמור וסוס שחוט על כן צריכין מחשבה אבל נבלת בהמה טהורה רגילין לאוכלה על כן אין צריכין מחשבה וכן אמרי' נמי גבי נבלת העוף הטהור חמור יותר מן הטמא וע"כ נ"ל דגרסת הדפוס עיקר פי' דלא כאותן הספרים שראה הוא ז"ל דברישא גרסי טהורה ובסיפא גרסי טמאה. ובגמרא פ"ק דבכורות דף י' כולה מתני' וכתבו שם תוס' ז"ל נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת העוף הטהור בכפרים צריכין מחשבה ואין צריכין הכשר והחלב לא גרסי' דליכא למימר ביה דאין צריך הכשר דאי בחלב נבלה הא אינה מטמאה טומאה חמורה דכתיב יעשה לכל מלאכה ואמאי לא ניבעי הכשר ואי בשחוטה ומשום שכבר הוכשר הרי שנינו בפ' העור והרוטב חזר ר' עקיבא ליהיות שונה כדברי ר' יהודה והכשר שחיטה לא מהניא לחלב משום דאכתי לאו אוכל הוא דהא בכפרים לאו בר אכילה הוא עד דחשיב עליה ובמשנת טהרות לא גרסי' ליה עכ"ל רש"י ז"ל וכתבתיו לפי שיש פרושים שאינו כתוב בהן ושמא אחרי כן הוגה עכ"ל ז"ל. (א) וה"ר אלי' מפריש פי' דשפיר גרסי' ליה ומיירי בחלב נבלה חיה דסיפה לטמא טומאה חמורה כדאמרי' שלהי פ' חטאת העוף ת"ל ואכול לא תאכלוהו מי שחלבה אסור ובשרה מותר יצאת חיה שחלבה ובשרה מותר תוספות חיצוניות. ואיתא ג"כ בכריתות שם דף כ"א וכן פי' שם רש"י ז"ל ג"כ דל"ג והחלב בכפרים ואע"ג דתנינן לה

גבי שווקים דמשמע הא בכפרים צריך מחשבה לא תנן לה ברישא דלא מיתני ליה אינו צריך הכשר דאי בחלב נבלה וכו' ע"כ. אבל הרגמ"ה ז"ל נראה דגריס לה שפי' והחלב והשומן בכפרים שאינם עשירים ואין אוכלין עופות ולא שומן לפי שמצניעין אותו לנר או למלאכה צריך מחשבה לטמא טומאת אוכלין הואיל ואין ראוי לאכילה לכל. ואין צריך הכשר כדאמרי' כל שסופו לטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר ע"כ. ואיתא בנדה פ' בא סימן (נדה דף נ') וגם שם כתבו תוס' ז"ל מה שכתבתי כבר בשמם ובסוף כתבו וגבי כרכים גרסי' ליה ומיירי בחלב שחוטה דכיון דאין צריך מחשבה הוי אוכל ומתכשר בדם שחיטה ע"כ. פי' כרכים היינו שווקים דמתני'. ושם ביד בהלכות טומאת אוכלין פ"ג כתב מהרי"ק ז"ל שהנוסחא האמתית בספרי רבינו היא וחלב בהמה טהורה שחיטה בכרכים ע"כ:

בפי רעז"ל למה לי לטומאה קלה היא גופה טמאה היא אמר המלקט פי' אב הטומאה היא לטמא אדם וכלים:

והחלב בשווקים דבשווקים מצויין קונים לחלב ונבלת עוף טהור וחלב נהי דהכשר שרץ בעינן דאפילו חלב נבלה אונו מיטמא טומאת נבלות דכתיב וחלב נבלה יעשה לכל מלאכה מ"מ הכשר מים לא בעי חלב דשחוטה לפי שהוכשר בשחיטה אבל בכפרים דבעי מחשבה בעי נמי הכשר מים דשחיטה לא מכשרא ליה בעוד שלא חישב עליו ולא היתה עליו תורת אוכל והוי הכשר קודם מחשבה ולא מהני:

אף הגמל וכו' שאוכלין מצויין להם הרא"ש ז"ל. והתם פ"ק דבכורות גרסי' וא"ר שמעון מה טעם הואיל ויש בהן סימני טהרה וכתבו שם תוס' ז"ל ונבלת עוף טהור בכפרים פי' הקונטרס דעניים הן ואין רגילין לאכול עופות ובסיפא דבשווקים פי' דיש בה רוב עם ועשירים הן ורגילין לאכול עופות. ונראה לפ' טעם אחר דבכרכים יש אוכלין מרובין וקונים כל דבר אבל בכפרים יש אוכלין מועטין ולא זבני אלא מידי מעלייא ע"כ. עוד כתבו ז"ל נבלת בהמה טהורה בכל מקום מה שיש חילוק בין טמאה לטהורה ואע"ג דתרויהו לא חזיין לישראל והכנענים חפצים בחזיר יותר מכל כדאמרי' התם ובתים מלאים כל טוב אלו קדלי דחזירי וכן אמרי' וישנה ואת נערותיה לטוב אלו קדלי דחזירי מ"מ מה שהיא מבהמה טהורה משוי אוכל בראיות מועטות הואיל וכשאינה נבלה אוכל גמור הוא לישראל ומה"ט מהני לר"ש בגמל ובארנבת ובשפן ובחזיר טעמא דיש בהן סימני טהרה לשוויי אוכל ובעורב נמי מהני סימני טהרה כדאמרי' בסמוך ובקונטרס נמי פירש כאן נבלת בהמה טמאה בכל מקום שהוא סתמא לאו לאכילה קיימא דמאיסא עוד יש עלי' שני דיחויין אחד שלא נשחטה ועוד דטמאה היא וגבי נבלת בהמה טהורה

פי' סתמא לאכילת כנענים דלא מאיסא ועוד דלגבי ישראל אין בה אלא דיחוי אחד הלכך אינה צריכה מחשבה ע"כ וז"ל תוס' חיצוניות אף הגמל והארנבת וא"ת מאיזה טעם הוא כיון דלא חזו לישראל באותו סימן מה לנו ולהחשיבו אוכל מפני סימן טהרה וכי ראוי הוא לכנענים טפי וצריך לדחוק ולפרש דודאי בהמה טמאה שיש בה תרי דיחויי חד אין בה סימן טהרה ועוד דמתה להכי צריך מחשבה אבל בהמה טהורה שיש בה סימן טהרה אין בה אלא דיחוי אחד וא"ת ואמאי לא פליג ר"ש בנבלת עוף טהור הא לית ביה רק דיחוי אחד וי"ל דלר"ש אין סימני טהרה מועילין רק בכרכים ולא בכפרים ולכך כ"ע מודו דנבלת עוף טהור בכפרים צריכה מחשבה ע"כ ועוד כתבו שם תוס' שבדפוס והחלב שבשווקים פי' הקונטרס רגילין לאכול עופות ושומן משמע שר"ל דכל שומן קרוי חלב ולא מיירי דוקא בחלב האסור כגון תותב קרום ונקלף ע"כ.

אף הגמל וכו' ס"א ל"ג אף הרי"א ז"ל:

משנה ד

השבת כך מצאתיו מנוקד בספר כתיבת יד הבית בשבא והתיו בדגש עם השבא. ומ"מ השבת משנתנה טעמה בקדרה אין בה משום תרומה ואינה מטמאה וכו' בלשון נקבה. והיא הגהת ה"ר יהוסף ז"ל. ובנדה פ' בא סימן (נדה דף נ"ד) דייק מינה דסתם שבת לכותח הוא עשוי וז"ל הר"ש ז"ל ובפ' בא סימן משמע דטעמא משום דסתם שבת לכמך עשוי' הא אי הוה סתמא לקדרה לא הוה עליה תורת אוכל דתבלין אין מיטמאין טומאת אוכלין כדמוכח בפ' העור והרוטב גבי הא דמפרש מאי קיפא תבלין ע"כ. ובירושלמי ר"פ בתרא דתרומות דף מ"ז אמרינן בדין היה שלא תטמא טומאת אוכלין דהא כל מידי דלטעמא עביד אין בו משום טומאת אוכלין אלא הן אמרו שתטמא טומאת אוכלין ומשלך נתנו לך ואמרו מכיון שנתנה טעם בקדרה בטלה:

אין בו משום תרומה ולא מחייב עליה זר האוכלו בשוגג קרן וחומש:

לולבי זרדים ענפים רכים כך צ"ל בפי' רעז"ל רכים בכאף. ובירושלמי דשביעית פ"ז דף ל"ז מייתי לה ופריך עלה התם ותורמוסין לאו מרים אינון ואפ"ה לא תני בהו עד שימתוקו ומשני שאני תורמוסין שעיקרן אוכל אדם מה שא"כ בהני דמתני' דסתמן לבהמה (ב) וכתב הר"ש שיריליו ז"ל שהרגיש תו דהא טובא ירקות מרים איכא דבעו תיקון ולהכי קאמר תו בירושלמי לא נצרכה אלא לאשמועי' דעלי לוף שוטה ולולבי זרדין וחרובין וכל הני דתנן להו בעוקצין דמרים הם אין קדושת שביעית חלה עליהם עד שימתוקו דלא מיקרו אוכל עד שיכבשום ביין ובחומץ וימתקו דהכי משמע בתוספתא דעוקצין דגבי תורמוסין קתני הכי חרדל ותורמוסין ושאר כל הנכבשין בין שלא המתיקו בין שהמתיקו

מיטמאין טומאת אוכלין משמע דעד שימתקו דמתני' דוקא ולא מהני כבישה בלחוד ומתני' דעוקצין לפרושי מיני דתני בשביעית קא אתי עכ"ל ז"ל. והתם בירושלמי פ' כל גגות דף כ"ה ובס"פ חומר בקדש דף ע"ט נמי מייתי לה ור' יוחנן ס"ל התם לחומרא מטמאים טומאת אוכלין ואין ניקחין בכסף מעשר וקשה קצת זה על מסקנת פ' בא סימן שאכתוב בסמוך בס"ד:

משנה ה

הקושט וכו' בנדה פ' בא סימן (נדה דף נ"א) פסיק מינה עלה דהאי דתנן במסכת פאה פ"ג זורע שבת או חרדל שהוא נותן פאה מכל אחד ואחד ולשם הארכתי ע"ש. (ג) וכתבו שם תוס' ז"ל התיאה פי' רש"י ז"ל דהיינו סיאה וקשה דלעיל בגמ' אמרי' דסתמיה לאדם וחייב במעשר וא"כ מטמא טומאת אוכלין והכא מסיק דכל הני אין מטמאין טומאת אוכלין ואין נקחין וכו' וי"ל דדוקא בחצר סתמייהו לאדם כדקתני מתני' דאייתי לעיל בגמרא דתנן בפ"ג דמעשרות הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר אם היו נשמרין חייבין א"נ שני מינין הן עכ"ל ז"ל. וגם הר"ש ז"ל הקשה כן על פי' הקונטרס. עוד כתב ובפ' בא סימן מסיים בה ואמר ר' יוחנן נמנו וגמרו שאין ניקחין בכסף מעשר ואין מיטמאין טומאת אוכלין ע"כ. ועיין במ"ש בפ"ה דפרה סי' ג':

משנה ו

הפגין והבוסר וכו' ועיין במה שכתבתי פ"ד סי' ז':

פריצי זתים וכו' וכתב הרמב"ם ז"ל שם ביד סי' י"ב פריצי זתים נקראין ג"כ היוצאין בגת מתחת הקורה מענין נפרץ ואם היו אלו היוצאין מתחת הקורה פחות מד' קבין לכל כור אינם מקבלין טומאה אלא אם חישב עליהן לאכילה ע"כ:

משנה ז

הקור וכו' ובעירובין פ"ג דף כ"ח מוכח משם דמתני' ר' יהודה היא וגרסי' לכל דבריו ביוד ו' וכון הגי' הריא"ז ז"ל. וז"ל הר"ש ז"ל תניא בתוספתא קור ניקח בכסף מעשר ואינו מיטמא טומאת אוכלין כפניות ניקחות בכסף מעשר ומיטמאין טומאת אוכלין ר' יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שהוא ניקח בכסף מעשר כפניות הרי הן כפרי לכל דבריהם אלא שפטורות מן המעשר ע"כ. פי' קור רך הנוסף על הדקל בכל שנה קודם שיגיע ימות הגשמים ויתקשה קרי ליה קור וטוב למאכל הוא. ניקח בכסף מעשר דפרי מפרי וגדולי קרקע הוא. ואינו מיטמא טומאת אוכלין דלאו אוכל הוא ואפילו חישב עליו. ר' יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר. בפ' בכל מערבין פריך ר' יהודה היינו ת"ק ומשני אמר אביי שלקן וטיגנן איכא

בינייהו ורבה מסיק ברכה איכא בינייהו דלת"ק בורא פרי האדמה ולר' יהודה שהכל נהי' בדברו. כפניות תמרים שלא בשלו כל צרכן עכ"ל ז"ל אבל מתני' גופה אינה שם בדפוס וגם לא בפירושו ז"ל איני יודע כיצד נשמטה. ופי' הרמב"ם ז"ל קור הן עוקצי התמרים בתחלת צמיחתם והם מכוסים בקרומם. ופי' הרא"ש ז"ל קור הרי הוא כעץ לכל דבריו והוא כעין לענין טומאת אוכלין ואפילו חישב עליו ולא דמי להא דא"ר יוחנן בן נורי לעיל אם אינם מטמאין טומאת אוכלין אף הם לא ילקחו בכסף מעשר דשאני קור דחזו לאכילה ע"י שליקה וטיגון והוה כמו בהמה וחיה שניקחת בכסף מעשר אע"ג דלא חזו השתא לאכילה כיון דחזו ע"י שחיטה ובשול וקור נמי אחר שליקה וטיגון מיטמא טומאת אוכלין ע"כ. וכן כתבו תוס' ז"ל שם בעירובין וגם בפ' בא סימן:

כפניות כאוכלין י"מ כפניות הן תמרים קטנים של דקל זכר:

משנה ח

דגים מאימתי וכו' חולין פ' בהמה המקשה (חולין דף ע"ד א)"ר יוחנן ר' יוסי הגלילי וב"ש אמרו דבר אחד ר' יוסי הגלילי דאמר התם בברייתא דבן פקועה דהיינו בן ט' חי הנמצא בבהמה שנשחטה מטמא טומאת אוכלין אם נגע בטומאה ואפי' הוא חי וב"ש שאמרו כאן דדגים משיצודו חשובים כמתים כיון דאינם טעונים שחיטה דומיא דבן פקועה מקבלין טומאה ואפי' הן חיים עדיין והתם אמרי' דדג מקרטע איכא בינייהו פי' אב"ש ור' עקיבא קאי אע"ג דתרויהו מחיים מטמו הא איכא בינייהו דלב"ש דג מקרטע טמא פירשו תוס' ז"ל דהיינו שדולג וקופץ בחוזק ולר' עקיבא טהור כיון דאם זורקו במים הוא יכול לחיות ומקרטע לשון כח וחיות גדול כמו שהביא בערוך מדאמרינן בילמדנו וכו'. אבל מאי דבין ב"ה ור' עקיבא מפורש בהדיא דלב"ה דוקא משימותו ע"כ. אבל יש מפרשים דקאי אב"ה ור' עקיבא דלב"ה דג מקרטע פי' מפרפר אינו מטמא ולר' עקיבא מטמא דתו לא חיי וכגון שייבש בו כסלע בין סנפיריו:

ר' עקיבא אומר אם יכולין לחיות כך היא גירסת הרמב"ם ז"ל אבל הר"ש והרא"ש ז"ל גרסי משעה שאינם יכולים לחיות טמא אם נחשב שאר האילן כמו יד לזה אם לאו ולא אפשיטא:

משנה ט

לפיכך הוא צריך הכשר פי' הכשר מים והכשר שרץ: וביד פ"ג דהלכות טומאת אוכלין סי' ג' כתב מהרי"ק ז"ל דנראה לו שהרמב"ם ז"ל גריס דגים קטנים וחגבים קטנים וכו' וגבי דגים טמאים וחגבים טמאים פסק כדתניא בתוספתא דגים טמאים וחגבים טמאים הרי הן מיוחדים לאדם וצריכין הכשר ולא מחשבה ע"כ:

משנה י

כוורת דבורים שנויה בסוף שביעית והתם תני לה משום פרוזבול והכא תני לה משום דין קבלת טומאה. ועיין במ"ש שם: וכתוב בנמוקי יוסף פ' איזהו נשך דף צ"ז דעל שם שהדבש עשוי כעין חלות ודבוקות מדופן אל דופן קרי ליה בכמה דוכתי רדיי' רדיית הפת מדובקת בתנור ע"כ:

משנה יא

משירסק מלשון חלות דבש שרסקן דבשבת ר"פ חבית וקצת קשה דבספ"ק דשבת קחשיב ר' יוסי בר חנינא חלות דבש שרסקם מע"ש ויצאו מעצמן מעיקרא אוכלין והשתא אוכלין אדרבא הל"ל מעיקרא משקה והשתא משקה כדמוכחא מתני' דהכא דמשעה שרסקם יש בהן תורת משקה נמצא דמע"ש נעשו משקה וכשיצאו מעצמן אין זה נולד הר"ש ז"ל: אמר המלקט כאן בהאי בבא דחלות דבש סיימו פירוש המשנה הר"ש והרא"ש ז"ל וגם ה"ר יהוסף ז"ל כתב בס"א ל"ג אמר ר' יהושע בן לוי במשנה ע"כ: וא"כ אומר אני הדיוט אשריך משנה שנכנסת בק"ש שהיא מן התורה ויצאת במשקה דבש שהוא נעשה תחלה מדברי סופרים יה' יזכנו לדבש וחלב תחת לשוננו עם ביאת משיחנו אכי"ר: אמנם הרמב"ם ז"ל הביא זו הבבא דעתיד הקב"ה וכתבה בפירושו ז"ל אע"פ שנראה שהיא מימרא הובא בסנהדרין פ' חלק (סנהדרין דף ק') וידוע דר' יהושע כן לוי הוא אמורא כמו שנראה מכמה מקומות מן התלמוד דפליג אר' יוחנן ואאמוראי אחריני וגם דקאמר עליה בתלמודא גברא אגברא קרמית וכן כתב הרי"ף ז"ל בפ' כל שעה וז"ל והלכה כר' עקיבא לגבי חכמים משום דמסייע ליה עובדא דר' יהושע בן לוי שהיא אמורא ע"כ. אכן הרמב"ם ז"ל נראה דאזיל לטעמיה דבפ' שני מעשרה פרקיו דבהקדמת המשנה הזכירו ראשון לשבעה ושלשים תנאים שזכר באותו הפרק: בפי' רעז"ל דיש בגימטריא הוו שלש מאות ועשר התם בסנהדרין מייתי לה מימרא משמיה דרבא בר מרי אמנם באותיות דר' עקיבא אות היוד מצאתי וז"ל דבר אחר שם עולם מלמד ששלש מאות וארבעים עולמים עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק לעוה"ב שכן שם בגימטריא שלש מאות וארבעים הוו ע"כ:

משנה יב

הא לך פי' הרמב"ם ז"ל ודע כי כשהשלים כל דיני התורה הקדושה חתם במאמר מדבר בשכר ור"ל שלש מאות ועשר שאם יתקבצו כל מיני תענוגים של זה העולם ויוכפלו כולם שלש מאות ועשר פעמים יהיה כ"כ עונג כל צדיק לעולם הבא אמנם התמדת הזמן אין לו תכלית אבל כל נפש שתזכה לעולם הבא לא תאבד וזה ר"ל יש ר"ל המציאות

התמידי שאין לו תכלית כי יש הוא המציאות ואין הוא ההעדר כאילו אמר לאוהבי אנחיל המציאות הפשוט ואין שם מציאות אמתי אלא הנצחיי אמנם באמת כאשר אין ערך בין שיש לו תכלית לאין לו תכלית כך אין ערך בין אלו התענוגים שאצלנו לאותו התענוג וכבר בארנו מעט מזה במסכת סנהדרין עכ"ל ז"ל:

אר"ש בן חלפתא וכו' בסמ"ק סימן ח' כתוב וגדול השלום שהרי בקש הקב"ה כלי לברך את ישראל ולא מצא כלי טוב מחזיק כל הברכות אלא שלום שנאמר ה' עוז לעמו יתן וגומר ע"כ וכן במדרש רבה סוף פרשת שופטים: ומ"מ אר"ש בן חלפתא אין כלי שהוא מחזיק ברכה אלא שלום שנאמר וכו':

ושמעתי שאין זה מנוסח המשנה ומצאתיו בירושלמי פ' הי' קורא עלה ה'. ולפי דעתם התחיל פרק זה האחרון במלת יש וסיים במלת יש: ואם מנוסח המשנה הוא נוכל לומר אשריך משנה שהתחלת בברכות וסיימת בברכות וגם מפי גדולים שמעתי דמנוסח המשנה הוא ושהמשנה פתחה במם פתוחה וסיימה במם סתומה לסוד:

סליק פירקא וסליקא לה מסכת עוקצים

בעה"י המכלה הקוצים אשר הכרם פורצים והנוגשים אצים ועדרי צאן רובצים יקבץ לקמצים אכי"ר:

נשלם סדר טהרות בעזרת האל היוצר חשכים וגם מאורות בערב שבת בראשית מאירה כעששית. הדרן עלך לקוט באור שיתא סדרי משנה בעזרת אל שוכן מעונה פה חברונה בשנת כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון (שפ"ד) אכי"ר: ותכון כל מלאכת שלמה בעזרת מלך שהשלום שלו ושליט בעולמו יתרומם שמו לעדי עד אמן וכן יהי רצון:

שיר המעלות לשלמה. שזיכהו האל אדונימו. להתחיל הספר גם להשלימו. ותכון כל מלאכת שלמה.

אודה לאל אשר ברא עולמו. בדבר פימו. וברוח פיו כל צבאימו.

נתן בי כח וחיל לעסוק פעם ושתים ושלש בדתימו. עד תומו וסיומו. כאשר יחרוש החורש תלמו של שדהו ושל כרמו.

ידוע ידעתי כי כל המוסיף בשבחו ח"ו פוגמו. לכן אשית מעצור לרוחי לפי מחסומו.

שפתי ולשוני הן יספרו מתהלות יוצרמו עושמו. יביעו אומר יחוו דעת. על כל הטובה אשר גמלמו.

לו לבדו על שלמה עבד מעבדי עבדיו חובה לרוממו. כי גבר עליו חסדו למען שמו ולמען קדושתמו.

מנעוריו עד הלום אוכל לחמו ומימו ונועמי מטעמו. ועיניו אליו תלויות יותר מבן על אביו ואמו.
המלך שהשלום שלו יגדיל שלותו וירבה שלומו. וגם עד זקנה ושיבה בבנים ממלאי מקומו ינחמו. ועינימו תחזינה אותמו. בעבודת עול פקודי מלכמו. יתברך ויתעלה שמו.
בא לעת זקנתו באש ובמעמקי מים ליליו ויומו. בפטירת בנימו גדולימו עם קטנימו. מקוה רחמי שמים בשבתו ובלכתו בשכבו ובקומו.
נענה עד מאד מרוב הכירו פחיתות ערכו וגודל מומו. עד שהוא קונה לכל איש ואיש אדון לעצמו.
רבות רעות וצרות שבעה לה נפשמו. עד הלום מנעורמו בעונותימו.
במה יזכה נער שמץ את אורחמו ושבילמו. אם לא בעמלו בתורת קונמו ובוראמו.
ישמח לבבו ויגל וינוחם כאשר יראה שהחייהו והגיעו וקיימו. לראות בהשלמת לקוט פירוש משנתמו מעשה אצבעותימו. ברוב צדקותימו וחסדמו. וטובמו ויושרמו.
יה יושיעהו גם יברכנהו אלהימו. הצור אשר חסה עלימו.
שועת עניים הוא ישמע למו. צעקת דלים יקשיב ויושיעמו.
והוא ישקיף ממעון קדשו משמי מרומו. על שפל אנשים עבד ליראי ה' וחושבי שמו. גם לשאר עמו.
עיניו תמיד אליו ישברו ימחול חטאת פימו. גם דבר שפתימו. כי הסליחה עמו.
הוא יבנה בנין הריסת בתימו. ירוממהו סלה ואל נא יפק תוחלתו תקותו וזממו.
עברתו וחמתו כעסו וחרון אפו גם זעמו. יסלק אותו מעליו ומעל כל עמו.
דלתי רחמי שמים לעמך פתחמו. יבנה מהרה בית קדשמו ותפארת עוזמו
נתקה מעל צוארימו את מוסרותימו. והשלך מעל גבימו עבותימו וידרכו על במותמו.
ירעש כלבנון מהרה כל פדימו. ויציצו מעיר כעשב הארץ כל מתימו. אמן כן יהי רצון מלפנימו. נפשו בטוב תלין עם נחלת אבותימו. וצדקתו וזכותו שפלותו תזמתו וענותנותו תעמוד לאחריתמו. לזכות לקשט נשמתמו. טרם בא עת פקודתמו. אמן כי"ר: